ADMINISTRATĪVĀ RAJONA TIESA
RĒZEKNES TIESU NAMS

Lietas arhīva Nr. A42-00566-21/43
ECLI:LV:ADRJRTN:2021:0519.A420217120.6.S

S P R I E D U
LATVIJAS TAUTAS VĀRDĀ

Rēzeknē 2021.gada 19.maijā

Administratīvā rajona tiesa
šādā sastāvā: tiesnesis Staņislavs Linkevičs,

piedaloties pieteicēja /pers. D/ pilnvarotajam pārstāvim /pers. E/, atbildētājas Salaspilsnbsp; novada pašvaldības pusē pieaicinātās iestādes Salaspilsnbsp; novada bāriņtiesas pārstāvei /pers. F/, atbildētāja pusē pieaicināto trešo personu – /pers.V/ un /pers. G/ pārstāvei sevišķajai aizbildnei /pers. H/ un trešās personas /pers. I/ pārstāvim /pers. J/,

atklātā tiesas sēdē izskatīja administratīvo lietu, kas ierosināta pēc /pers. D/ pieteikuma par Salaspils novada bāriņtiesas 2020.gada 16.jūnija lēmuma Nr.1-6/91 atcelšanu.

Aprakstošā daļa

[1] Ar Salaspils novada bāriņtiesas (turpmāk – bāriņtiesa) 2020.gada 16.jūnija lēmumu Nr.1-6/91 (turpmāk – lēmums) /pers. I/ atjaunotas pārtrauktās bērnu /pers. V/ un /pers. G/ aizgādības tiesības.

Lēmums pamatots ar turpmāk minētajiem argumentiem.

[1.1] 2019.gada 12.augustā ar bāriņtiesas lēmumu Nr.1-6/90 /pers. I/ tika pārtrauktas bērnu /pers.V/ un /pers. G/ aizgādības tiesības.

2019.gada 12.septembrī bāriņtiesā tika saņemts iesniegums no /pers. I/ ar lūgumu atjaunot bērnu, /pers.V/ un /pers. G/, aizgādības tiesības.

/pers. I/ bērnu aizgādības tiesības tika pārtrauktas, jo pastāvēja pamatotas aizdomas par mātes fizisku un emocionālu vardarbību pret bērniem /pers. V/ un /pers. G/, kā arī bērniem mātes ģimenē netika nodrošināta viņu attīstībai labvēlīga vide.

[1.2] Lēmumā norādīts, ka pēc bāriņtiesas pieprasījuma 2020.gada 1.jūnijā saņemta Salaspils novada Sociālā dienesta (turpmāk – Sociālais dienests) vēstule Nr.SOC/1-28/20/354, kurai pievienota 2020.gada 28.maija atzinuma kopija un 2020.gada 26.maija vienošanās par līdzdarbību Nr.20-106 kopija. Atzinumā norādīts, ka /pers. I/ no 2020.gada 3.marta piedalās vecāku apmācības grupā "Ceļvedis audzinot pusaudzi", bet sakarā ar valstī noteiktajiem ierobežojumiem nodarbības šobrīd nenotiek. /pers. I/, atbilstoši noslēgtās līdzdarbības vienošanās uzdevumiem, ir uzsākusi apmeklēt psihologa konsultācijas. 2020.gada 18.maija telefonsarunā ar sociālo darbinieku /pers. I/ informēja, ka ir bijusi uz 8 psihologa konsultācijām. /pers. I/ sarunā nevarēja nosaukt psihologa uzvārdu, jo neatcerējās, bet informēja, ka pēc 10 konsultācijām iesniegs psihologa apliecinājumu par konsultēšanu. Šobrīd, sakarā ar ārkārtas situācijas laikā noteiktajiem ierobežojumiem, psihologa konsultācijas nenotiek. 2020.gada 26.maijā sociālais darbinieks ar /pers. I/ noslēdza vienošanos par veicamajiem līdzdarbības pienākumiem aizgādības tiesību atjaunošanai, kurā /pers. I/ apņēmās apmeklēt psihologa konsultācijas, piedalīties vecāku apmācības programmā "Ceļvedis audzinot pusaudzi" un sazināties ar bērniem. Atzinumā secināts, ka /pers. I/ sadarbojas ar Sociālo dienestu, lai atjaunotu pārtrauktās aizgādības tiesības, pilda noteiktos uzdevumus, tomēr sakarā ar valstī ieviestajiem ierobežojumiem ārkārtas situācijas laikā, nav bijusi iespēja uzdevumus paveikt pilnībā.

[1.3] Lēmumā norādīts, ka /pers. D/ sniedzot paskaidrojumu bāriņtiesai norādījis, ka šobrīd netiek novērotas pozitīvās tendences, kas ļautu lemt par /pers. I/ pārtraukto aizgādības tiesību atjaunošanu, jo joprojām pastāv iemesli, kas bija par pamatu aizgādības tiesību pārtraukšanai (lai gan jāatzīst, ka spēja izdarīt bērniem kaut ko sliktu tagad ir ļoti stipri ierobežota). Tai pat laikā /pers. I/, neslēpjot savas emocijas, saka vienai bāriņtiesai, ka viņa pazīstot tādas Valsts policijas amatpersonas, kuras var viņai palīdzēt un pāris minūšu darba laikā ar bērniem panāks, ka tie pateiks visu, ko /pers. I/ vēlas, lai bērni pateiktu. /pers. I/ domu gājiens, attieksme, pat izteikumi par savām iespējamām darbībām nav mainījušies.

[1.4] Bāriņtiesa Lēmumā norādījusi, ka bērnu /pers.V/un /pers. G/ viedoklis tika noskaidrots 2020.gada 3.jūnija telefonsarunā, izmantojot WhatsApp videozvanu. Sarunā ar bāriņtiesas darbiniekiem Daniels pastāstīja, ka nevēlas, lai mammai (/pers. I/) būtu vecāku tiesības. Uz jautājumu kāpēc, zēns atbildēja, ka nevēlas atgriezties pie mammas un dzīvot pie viņas. /pers. G/ sarunā ar bāriņtiesas darbiniekiem pastāstīja, ka pati mammai (/pers. I/) nezvana, mamma pati zvana /pers.G/. /pers.G/ stāsta, ka nevēlas runāt par mammu, jo viņai tad uzreiz bojājas garastāvoklis. Tagad, dzīvojot pie tēta, viņai ir labāk un viņa ir laimīga, dzīvojot pie tēta.

[1.5] Lēmumā secināts, ka uz lietas izskatīšanas brīdi bāriņtiesa nekonstatē apstākļus, kas liecinātu par /pers. I/ ļaunprātīgu vecāku tiesību izmantošanu, pastāvošu un reālu vardarbības risku pret bērniem, izvairīšanos no vecāku pienākumu pildīšanas, uzturlīdzekļu nemaksāšanu vai faktiskajiem šķēršļiem, kas būtu par pamatu neatjaunot pārtrauktās bērnu /pers.V/un /pers. G/ aizgādības tiesības /pers. I/.

Laika periodā no bērnu aizgādības tiesību pārtraukšanas 2019.gada 12.augustā /pers. I/ ir sadarbojusies ar Sociālā dienesta speciālistiem, noslēgusi vairākas vienošanās par līdzdarbības pienākumiem, tajā skaitā viņa apņēmās apmeklēt psihologa/psihoterapeita konsultācijas un izglītojošas nodarbības bērnu vecākiem. 2019.gada 12.decembrī bāriņtiesā tika saņemta 2019.gada 11.decembra apliecības kopija, kas apliecina, ka /pers. I/ ir apmeklējusi vecāku apmācības programmu "Bērna emocionālā audzināšana" 24 stundu apjomā Ģimenes psihoģijas centrā "Līna". Kā liecina Sociālā

dienesta atzinumā norādītais un /pers. I/ pārstāvja /pers. J/ sniegtie paskaidrojumi bāriņtiesas sēdē – /pers. I/ ir uzsākusi apmeklēt vēl vienu izglītojošu programmu vecākiem "Ceļvedis audzinot pusaudzi" un ir apņēmusies pabeigt arī šo programmu. Turklāt /pers. I/ apmeklē psihologa konsultācijas, kas palīdz viņai savaldīt emocijas un kļūt nosvērtākai.

Lietas apstākļi, kopš tika pieņemts bāriņtiesas lēmums par bērnu aizgādības tiesību pārtraukšanu /pers. I/, šobrīd ir būtiski mainījušies, jo vairs nepastāv augsts risks bērniem /pers.F/ un /pers. G/ ciest no atkārtotas vardarbības mātes ģimenē, kas bija par pamatu aizgādības tiesību pārtraukšanai. /pers. V/ un /pers. G/ nevēlas dzīvot pie mātes un tas ir iemesls, kuru min /pers.V/, kāpēc mammai nevar atjaunot vecāku tiesības. Taču šis jautājums jau tiek risināts tiesā un šobrīd spēkā ir Rīgas rajona tiesas 2019.gada 16.augusta nolēmums, ar kuru bērnu pagaidu dzīvesvieta ir noteikta pie tēva /pers. D/. Sākotnēji, pēc bērnu aizgādības tiesību pārtraukšanas /pers. I/, bērni kategoriski atteicās komunicēt ar mammu, taču šobrīd saziņa notiek un bērni palēnām atjauno komunikāciju ar māti. Turklāt /pers. I/ vairs neuzstāj uz nekavējošu bērnu atgriešanu viņas aprūpē. Bērni vairs nav vecāku /pers. D/ un /pers. I/ konfliktu liecinieki, kā bija iepriekš, un turpina saņemt psiholoģisko palīdzību un atbalstu. Līdz ar to bāriņtiesas ieskatā vairs nepastāv tie iemesli, kas bija par pamatu bērnu aizgādības tiesību pārtraukšanai. Vērā ņemams arī fakts, ka /pers. I/ turpinās sadarbību ar Sociālā dienesta speciālistiem un turpinās apmeklēt psihologa konsultācijas psihoemocionālā stāvokļa stabilizēšanai, ko bāriņtiesas sēdē apliecināja arī /pers. I/ pārstāvis /pers. J/.

Ņemot vērā iepriekš minēto, bāriņtiesa secina, ka pie nosacījuma, ka /pers. I/ turpina sadarbību ar Sociālo dienestu, ir pamats atjaunot pārtrauktās bērnu aizgādības tiesības mātei /pers. I/, jo ir novērsti galvenie iemesli, kas bija par pamatu aizgādības tiesību pārtraukšanai un vairs nepastāv Civillikuma 203.panta pirmajā daļā un Bāriņtiesu likuma 22.panta pirmajā daļā norādītie apstākļi aizgādības tiesību pārtraukšanai /pers. I/.

[2] Nepiekrītot bāriņtiesas 2020.gada 16.jūnija lēmumam Nr.1-6/91, pieteicējs vērsās Administratīvajā rajona tiesā ar pieteikumu par tā atcelšanu.

Pieteikumā norādīti sekojoši argumenti.

[2.1] Pieteicējs piekrītot bāriņtiesas secinājumam, ka nav konstatējami apstākļi, kas liecinātu par /pers. I/ ļaunprātīgu vecāku tiesību izmantošanu, pastāvošu un reālu vardarbības risku pret bērniem, izvairīšanos no vecāku pienākumu pildīšanas, uzturlīdzekļu nemaksāšanu vai faktiskajiem šķēršļiem, vienlaikus norāda, ka šādu secinājumu var izdarīt tikai tāpēc, ka bērni dzīvo pie pieteicēja un bērniem nav praktiskas iespējas ikdienā dzīvot /pers. I/ ģimenē.

[2.2] Pieteikumā arī norādīts, ka /pers. I/ kopš 2019.gada 12.augusta lēmuma par aizgādības tiesību pārtraukšanu nav radusi iespēju ar bērniem satikties, izmantot saskarsmes tiesības. Par saskarsmes tiesību neizmantošanu /pers. I/ aizbildinās, ka pieteicējs viņai šādu iespēju nenodrošina un bērni dzīvo citā valstī (/Nosaukums/) un līdz turienei viņa nevar nokļūt.

Pieteicējs kopš aizgādības tiesību apturēšanas /pers. I/ ir norādījis Ludzas un Salaspils novadu bāriņtiesām, gan pašai /pers. I/, ka pieteicējs neliek nekādus šķēršļus saskarsmes tiesību izmantošanai ar bērniem. Tas, vai /pers. I/ izmantos vai neizmantos saskarsmes tiesības ar bērniem, ir atkarīgs tikai un vienīgi no viņas pašas.

Fakts, ka /pers. I/ jau gandrīz gadu nav spējusi satikties ar bērniem un nav spējusi vienoties ar pieteicēju par šādu satikšanās iespēju, ir vērtējams kritiski. Jāpiebilst, ka bērni pēc savas iniciatīvas nevēlās satikties ar /pers. I/ pagātnes notikumu dēļ, bet tas nenozīmē, ka bērniem ar savu māti vispār ir jāpārtrauc jebkādas attiecības.

[2.3] Pieteicējs arī norāda, ka viņš katru mēnesi sūta /pers. I/ rakstisku atskaiti par situāciju ar bērniem – dzīves apstākļi, mācības, ārpusskolas nodarbības u.c. /pers. I/ ar bērniem var sazināties elektroniski izmantojot sociālos tīklus, video konferences zvanus. /pers. I/ iespēju runāt ar video zvanu izmanto neregulāri, pārsvarā saruna tiek noturēta ar meitu, ar dēlu /pers. I/ pagaidām vēl nav atradusi saskarsmes punktus, kas dotu iespēju parunāt ar dēlu ilgāku laiku.

[2.4] /pers. I/ apmācībām un kursu apmeklējumu: lietā tiešam var konstatēt, ka /pers. I/ apmeklē bāriņtiesas ieteiktos kursus sevis pilnveidošanai. Bet, savukārt, /pers. I/ attieksme pret pieteicēju ir palikusi nemainīga: telefoniski sarunāties nevar, vienoties par bērnu saskarsmi nevar, piedalīties bērnu mācībās nevar (E-klase nav pieslēgta), maza interese par bērnu ārpusskolas nodarbībām. Psihologa apmeklējums pagaidām nav devis vajadzīgos rezultātus, kas būtu vērsti uz vienošanās panākšanu ar pieteicēju un bērniem.

[3] Paskaidrojumā tiesai bāriņtiesa pieteikumu neatzīst, pamatojoties uz lēmumā norādīto argumentāciju.

Papildus paskaidrojumā norādīts, ka pirms lēmuma pieņemšanas bāriņtiesa atkārtoti veica risku izvērtēšanu un secināja, ka /pers. I/ nav konstatēti augsti riski, kas būtu par pamatu neatjaunot viņai pārtrauktās bērnu aizgādības tiesības.

/pers. I/ pārstāvis /pers. J/ bāriņtiesas sēdē pauda viedokli, ka apmeklētās izglītojošās programmas vecākiem ir palīdzējušas /pers. I/ savaldīt emocijas un kļūt nosvērtākai. Turklāt /pers. I/ vairs neuzstāj uz nekavējošu bērnu atgriešanu viņas aprūpē. Bērni vairs nav vecāku /pers. D/ un /pers. I/ konfliktu liecinieki, kā bija iepriekš, un turpina saņemt psiholoģisko palīdzību un atbalstu.

[4] Trešo personu /pers. V/ un /pers. G/ sevišķais aizbildnis /pers. H/, izsakot viedokli lietā, norādīja, ka Salaspils novada bāriņtiesa, atjaunojot pārtrauktās aizgādības tiesības, ir veikusi riska novērtējumu un konstatējusi, ka mātei nepastāv augsti riski bērnu aprūpei un audzināšanai. No /pers. D/ prasības un /pers. I/ sniegtajiem paskaidrojumiem secināms, ka joprojām ir aktuāls vecāku savstarpējais strīds un, jo īpaši /pers. I/ paskaidrojumos ir vairāk norādīts uz /pers. D/ un Salaspils novada bāriņtiesas rīcību, nevis bērnu situāciju, kas rada pārliecību par vecāku savstarpējiem aizvainojumiem.

Sevišķais aizbildnis uzskata, ka nebija pamata saglabāt tik radikālu lēmumu par bērnu šķiršanu no ģimenes, ja māte savas izpratnes un psihoemociālā stāvokļa ietekmes robežās ir darījusi visu iespējamo, lai mazinātu riskus un situāciju uzlaboja. Salaspils novada bāriņtiesa ir konstatējusi, ka /pers. I/ ir mazinājusi riskus bērnu aprūpei un audzināšanai, ka bērni ir drošībā tēva ikdienas aprūpē. Ir zināms, ka viņu dzīvesvieta ir noteikta ar tiesas lēmumu. Bērna šķiršana no ģimenes pieļaujama vienīgi tad, ja šāds risinājums ir atzīstams par piemērotu konkrētajai faktiskajai situācijai, turklāt situāciju nav iespējams noregulēt ar citiem, saudzīgākiem līdzekļiem, kas mazāk ierobežo bērnu tiesības. Tā kā apstākļi bija mainījušies un riski mazinājušies, Salaspils novada bāriņtiesa pieņēmusi pamatotu lēmumu atjaunot pārtrauktās aizgādības tiesības /pers. I/.

Papildus lietas materiālos no jau pēc Salaspils novada bāriņtiesas lēmuma sniegtā 2020.gada 3.septembra Tiesu psiholoģiskās ekspertīzes atzinuma Nr.03/2020 redzams, ka vecāku starpā pastāv strīds, kas atstāj negatīvu ietekmi uz bērniem un tēvam nav izpratnes par bērnu emocionālajām vajadzībām – mātes lomu bērnu dzīvē un nav motivācijas nodrošināt un veicināt bērnu attiecības ar māti.

[5] Trešā persona /pers. I/ paskaidrojumā tiesai norādīja, ka nav pieļaujams, ka, izšķirot vecāku savstarpējās domstarpības bērna aizgādības jautājumos, priekšroka tiek dota viena vai otra vecāka interesēm. Dominējošam jābūt bērna interešu vislabākās nodrošināšanas apsvērumam. Bērnam kā fiziski un intelektuāli vēl nenobriedušam vajadzīga speciāla aizsardzība un gādība, tostarp pienācīga tiesiskā aizsardzība. Pašreiz, bērniem uzturoties pie pieteicēja ģimenē, iepriekšminētais tiek nodrošināts. Bet par to joprojām, izņemot paša pieteicēja pausto, nekādu pierādījumu nav.

[6] Tiesas sēdē pieteicēja pārstāvis uzturēja pieteikumu uz pieteikumā norādīto argumentu pamata.

Bāriņtiesas pārstāve tiesas sēdē pieteikumu neatzina, atsaucoties uz Lēmumā un rakstveida paskaidrojumā tiesai ietvertajiem argumentiem.

Trešo personu /pers. V/ un /pers. G/ sevišķais aizbildnis /pers. H/ tiesas sēdē norādīja, ka Salaspils novada bāriņtiesa, atjaunojot pārtrauktās aizgādības tiesības, ir veikusi riska novērtējumu un konstatējusi, ka mātei nepastāv augsti riski bērnu aprūpei un audzināšanai.

Trešās personas /pers. I/ pārstāvis tiesas sēdē norādīja, ka Salaspils novada bāriņtiesa pieņēma pamatotu lēmumu par pārtraukto bērnu /pers. V/ un /pers. G/ aizgādības tiesību atjaunošanu /pers. I/.

Motīvu daļa

[7] Noklausījusies administratīvā procesa dalībnieku paskaidrojumus un izvērtējot tos kopsakarā ar lietas materiāliem un lietā esošajiem pierādījumiem, tiesa atzīst, ka pieteikums ir noraidāms.

[8] Lietā ir strīds, vai mātei atjaunojamas pārtrauktās bērnu aizgādības tiesības.

Civillikuma 203.panta ceturtā daļa noteic, ka pārtrauktās aizgādības tiesības vecākam atjauno, ja bāriņtiesa atzīst, ka nepastāv šā panta pirmajā vai trešajā daļā minētie apstākļi. Tātad saskaņā ar Civillikuma 203.pantu pamats pārtraukto aizgādības tiesību atjaunošanai ir tas, ka vairs nepastāv tie apstākļi, kuru dēļ aizgādības tiesības tika pārtrauktas.

Bāriņtiesu likuma 22.panta trešā daļa noteic, ka, ja bērna aizgādības tiesību pārtraukšanas iemesli ir zuduši, bāriņtiesa lemj par pārtraukto bērna aizgādības tiesību atjaunošanu, ņemot vērā bērna intereses. Saskaņā ar minētā panta piekto daļu bāriņtiesa, sagatavojot lietu par pārtraukto bērna aizgādības tiesību atjaunošanu: 1) noskaidro, vai ir zuduši iemesli, kuru dēļ vecākam tika pārtrauktas bērna aizgādības tiesības; 2) pieprasa vecāka dzīvesvietas sociālajam dienestam atzinums par iespējām bērnam atgriezties vecāka aizgādībā; 3) pieprasa no audžuģimenes, aizbildņa vai ilgstošas sociālās aprūpes un sociālās rehabilitācijas institūcijas informāciju par bērna un vecāka saskarsmi, garīgo un materiālo atbalstu bērna audzināšanā ārpusģimenes aprūpes laikā; 4) pieprasa citu informāciju, kas nepieciešama, lai pieņemtu pamatotu lēmumu.

Tātad bāriņtiesas pienākums, lemjot par pārtraukto bērna aizgādības tiesību atjaunošanu, ir vispusīgi un ar pienācīgu rūpību izvērtēt katru konkrēto situāciju, lai konstatētu, vai tie apstākļi, kas bija pamatā vecāka aizgādības tiesību pārtraukšanai, ir zuduši vai arī joprojām pastāv. Vienlaikus ir jāņem vērā, ka Bērnu tiesību aizsardzības likuma 6.panta pirmā un otrā daļa noteic, ka tiesiskajās attiecībās, kas skar bērnu, bērna tiesības un intereses ir prioritāras. Visām darbībām attiecībā uz bērnu neatkarīgi no tā, vai tās veic valsts vai pašvaldību institūcijas, sabiedriskās organizācijas vai citas fiziskās un juridiskās personas, kā arī tiesas un citas tiesībaizsardzības iestādes, prioritāri ir jānodrošina bērna tiesības un intereses.

Līdz ar to tiesai ir jāpārbauda, vai bāriņtiesa pamatoti secināja, ka ir zuduši tie apstākļi, kas bija par pamatu bērna aizgādības tiesību pārtraukšanai trešajai personai, un vai bāriņtiesa, pieņemot Lēmumu, ir pienācīgi izvērtējusi visus apstākļus, kas ir būtiski, lai nodrošinātu bērnu tiesību un interešu primāru ievērošanu.

[9] Tiesa no lietas materiāliem konstatē, ka Lēmuma pieņemšanai bāriņtiesa bija ieguvusi un izvērtējusi turpmāk minēto informāciju.

[9.1] Pamatojoties uz Bāriņtiesu likuma 22.panta piekto daļu, pirms lietas izskatīšanas bāriņtiesas sēdē 2020.gada 16.jūnijā, bāriņtiesa pieprasīja informāciju no valsts un pašvaldību iestādēm, lūdza Sociālajam dienestam sniegt atzinumu par iespējām atjaunot /pers. I/ pārtrauktās aizgādības tiesības pār bērniem, kā arī noskaidroja bērnu /pers. V/ un /pers. G/ viedokli attālināti, izmantojot WhatsApp videozvanu. Kā liecina Sociālā dienesta atzinumā sniegtā informācija - /pers. I/ 2019.gada 16.augustā pēc savas iniciatīvas ieradās Sociālajā dienestā, lai uzsāktu sadarbību ar speciālistiem. 2018.gada 30.oktobrī sociālais darbinieks noslēdza vienošanos ar /pers. I/ par veicamajiem līdzdarbības pienākumiem aizgādības tiesību atjaunošanai, kurā viņa apņēmās apmeklēt psihologa konsultācijas, piedalīties vecāku apmācības programmā "Bērnu emocionālā audzināšana"(turpmāk tekstā – BEA), "Ceļvedis audzinot pusaudzi" (turpmāk tekstā – CAP), apmeklēt psihoterapeita nodarbības un sazināties ar bērniem. 2019.gada 12.decembrī bāriņtiesā tika saņemta Ģimenes psiholoģijas centra "Līna" izdotās apliecības kopija, kurā norādīts, ka /pers. I/ ir apmeklējusi vecāku apmācības programmu BEA 24 stundu apjomā. No 2020.gada 3.marta /pers. I/ piedalās vecāku apmācību grupā CAP, bet sakarā ar valstī noteiktajiem ierobežojumiem nodarbības šobrīd nenotiek. /pers. I/, atbilstoši noslēgtās līdzdarbības vienošanās uzdevumiem, ir uzsākusi apmeklēt psihologa konsultācijas. 2020.gada 26.maijā sociālais darbinieks ar /pers. I/ noslēdza vienošanos par veicamajiem līdzdarbības pienākumiem aizgādības tiesību atjaunošanai, kurā /pers. I/ apņēmās apmeklēt psihologa konsultācijas, piedalīties vecāku apmācības programmā CAP un sazināties ar bērniem. Sociālais dienests secināja, ka /pers. I/ sadarbojas ar Sociālā dienesta speciālistiem, lai atjaunotu pārtrauktās aizgādības tiesības pār bērniem, pilda noteiktos uzdevumus, tomēr sakarā ar valstī noteiktajiem ierobežojumiem ārkārtas situācijas laikā, nav bijusi iespēja uzdevumus paveikt pilnībā.

[9.2] Saskaņā ar 2006.gada 19.decembra Ministru kabineta noteikumu Nr.1037 "Bāriņtiesas darbības noteikumi" 76.punktu bāriņtiesa riska novērtēšanu veica pirms pārtraukto aizgādības tiesību atjaunošanas /pers. I/ un secināja, ka /pers. I/ nav konstatēti augsti riski, kas būtu par pamatu neatjaunot viņai pārtrauktās bērnu aizgādības tiesības. Bāriņtiesa konstatēja 7 vidējus riskus, kas saistīti ar:1) /pers. I/ garīgo, fizisko vai emocionālo veselību, pamatojoties uz psihoterapeites /pers. P/ 2019.gada 6.septembra atzinumu un klīniskās psiholoģes /pers. R/ sniegto informāciju; 2) ar prasmēm un zināšanām bērnu audzināšanā, jo nav pabeigusi apmācības vecāku apmācību grupā; 3) vecāku un bērnu savstarpējām attiecībām, jo ar bērniem uztur kontaktu tikai telefoniski; 4) vecāku reakciju uz bērnu deviantu uzvedību, jo dusmojas joprojām uz bērniem par to, ko viņi stāsta par dzīvi /pers. I/ ģimenē; 5) bērna aizsardzībā no vardarbīga vecāka, jo bērni nevar paļauties uz māti, jo viņa noliedz vardarbības faktus; 6) vecāka stresu, jo vecāku starpā ir strīds un norit tiesvedības, tāpat bērni no 2019.gada jūnija nedzīvo pie /pers. I/; 7) sadarbību ar valsts un pašvaldību institūcijām, jo /pers. I/ ir noslēgusi jaunu vienošanos par līdzdarbību ar Sociālo dienestu, bet nav izpildījusi visus tajā iekļautos punktus.

Bāriņtiesa konstatēja arī 4 zemus riskus, kas saistīti ar sociālo atbalstu vecākiem, vardarbību vai agresīvu uzvedību ģimenē, problēmas atzīšanu un iepriekšējo pieredzi bērnu aprūpē.

Bāriņtiesa secināja, ka salīdzinot ar iepriekšējo risku novērtējumu, kad mātei tika pārtrauktas bērnu aizgādības tiesības, riski ir mazinājušies, jo ir mainījušies gan lietas apstākļi – bērni dzīvo pie tēva, gan /pers. I/ attieksme un viņas prasmes un zināšanas bērnu aprūpē – viņa sadarbojas ar Sociālā dienesta speciālistiem, pilda noteiktos līdzdarbības pienākumus, apmeklē psihologa konsultācijas emocionālās spriedzes mazināšanai, ko apliecina iesniegtais klīniskās psiholoģes /pers. R/ izraksts no sadarbības protokola Nr.2020/7 *(lietas 3.sējuma 30.lapa)*, maksā uzturlīdzekļus bērnu uzturam, izrāda interesi par bērnu veselības stāvokli un izglītību, regulāri iepazīstas ar bērnu tēva /pers. D/ sniegto e-pastā informāciju par bērniem. /pers. I/ pārstāvis /pers. J/ bāriņtiesas sēdē pauda viedokli, ka apmeklētās izglītojošās programmas vecākiem ir palīdzējušas /pers. I/ savaldīt emocijas un kļūt nosvērtākai. Turklāt /pers. I/ vairs neuzstāj uz nekavējošu bērnu atgriešanu viņas aprūpē. Bērni vairs nav vecāku /pers. D/ un /pers. I/ konfliktu liecinieki, kā bija iepriekš, un turpina saņemt psiholoģisko palīdzību un atbalstu.

[9.3] Bāriņtiesa ir noskaidrojusi bērnu /pers. V/un /pers. G/ viedokļus, kas tika atspoguļoti 2020.gada 16.jūnija lēmumā Nr.1-6/91. Sarunā ar bāriņtiesas darbiniekiem /pers. V/ pastāstīja, ka nevēlas, lai mammai (/pers. I/) būtu vecāku tiesības. Uz jautājumu kāpēc, zēns atbildēja, ka nevēlas

atgriezties pie mammas un dzīvot pie viņas. /pers. G/ sarunā ar bāriņtiesas darbiniekiem pastāstīja, ka mammai (/pers. I/) nezvana, mamma pati zvana /pers.G/. /pers.G/ stāsta, ka nevēlas runāt par mammu, jo viņai tad uzreiz bojājas garastāvoklis. Tagad, dzīvojot pie tēta, viņai ir labāk un viņa ir laimīga dzīvojot pie tēta.

[10] Tiesu praksē atzīts, ka aizgādības tiesību pārtraukšana ir pieļaujama tikai īpašos, ļoti nopietnos gadījumos. Tas ir galējais līdzeklis, ja nav iespējams novērst bērna attīstībai nelabvēlīgus apstākļus, viņam paliekot vecāku aizgādībā, un tikai īpašos gadījumos un pastāvot objektīvam iemeslam, vecākiem aizgādības tiesības ir pārtraucamas *(Senāta 2012.gada 12.novembra sprieduma lieta Nr.SKA-870/2012 9.punkts, 2013.gada 20.jūnija sprieduma lietā Nr.SKA - 359/2013 8.punkts)*.

Apvienoto Nāciju Organizācijās Ģenerālās asamblejas pasludinātās Bērnu tiesību deklarācijas 6.pantā noteikts, ka bērnam viņa personības pilnvērtīgai un harmoniskai attīstībai ir nepieciešama mīlestība un sapratne, un kad vien tas iespējams, bērnam ir jāaug savu vecāku aprūpē.

Bērnu tiesību konvencijas (turpmāk - Konvencija) vadošais princips nosaka, ka parastos apstākļos bērniem vislabāk klājas kopā ar saviem vecākiem, ja tas nav pretrunā ar bērna vislabākajam interesēm. Ģimenes svarīgums tiek uzsvērts Konvencijas preambulā. Proti, ģimenei kā sabiedrības pamatšūniņai un visu tās locekļu, it sevišķi bērnu, izaugsmes un labklājības dabiskajai videi jānodrošina nepieciešamā aizsardzība un atbalsts, lai tā varētu pilnīgi uzņemties pienākumus sabiedrības ietvaros. Bērnam, lai viņš varētu pilnīgi un harmoniski attīstīties kā personība, jāaug ģimenes vidē, laimes, mīlestības un izpratnes gaisotnē.

Konvencijas 9.pants ietver būtisku bērna tiesību principu, ka bērnus nevajadzētu šķirt no vecākiem, ja vien tas nav nepieciešams viņu vislabāko interešu nodrošināšanai.

Eiropas Cilvēktiesību tiesas praksē ir atzīts, ka Eiropas Cilvēktiesību un pamatbrīvību aizsardzības konvencijas 8.pants ietver sevī valsts pienākumu veikt darbības, kas veicinātu ģimenes apvienošanu. Attiecīgā panta būtiskais elements ir aizsargāt indivīdu no varas iestāžu nepamatotas iejaukšanās indivīda privātā un ģimenes dzīvē. Valstīm ir pienākums veikt pasākumus, kuru mērķis ir ģimenes atkalapvienošanās.

Saskaņā ar Bērnu tiesību aizsardzības likuma 4.panta 3.punktu bērna tiesības tiek aizsargātas, lai saglabātu bērna orientāciju uz ģimeni kā sabiedrības organizācijas pamatvērtību un vienu no sabiedrības un indivīda galvenajām vērtībām. Bērna tiesības uzaugt ģimenē ir bērna pamattiesības, kas var tikt ierobežotas vienīgi likumā paredzētajos gadījumos un tikai tad, ja situāciju nav iespējams noregulēt saudzīgākiem līdzekļiem.

Bērnu tiesību aizsardzības likuma 44.pants noteic, ka bērna ārpusģimenes aprūpes laikā pašvaldība sniedz izglītojošu, sociālu un citu palīdzību bērna vecākiem, lai sekmētu bērna atgriešanos ģimenē. Audžuģimene, aizbildnis un bērnu aprūpes iestāde informē vecākus par bērna attīstību un veicina ģimenes saišu atjaunošanu.

Ņemot vērā minēto, secināms, ka vecāka pienākums pēc aizgādības tiesību pārtraukšanas veikt visas nepieciešamās darbības, lai atgrieztu bērnu ģimenē, savukārt ārpusģimenes aprūpes sniedzējam un valsts un pašvaldību iestādēm vecāks visādi jāatbalsta un jāsniedz viņam situācijas risināšanai atbilstoša palīdzība ģimenes atkalapvienošanās nodrošināšanai.

[11] Novērtējot sprieduma [9] punktā norādītos apstākļus, tiesa secina, ka trešā persona pēc aizgādības tiesību pārtraukšanas ir veikusi visas nepieciešamās darbības, lai īstenotu bērnu atgriešanos ģimenē. Proti, trešā persona ir vērsusies Bāriņtiesā ar lūgumu atjaunot viņai bērnu pārtrauktās aizgādības tiesības, jo ir zuduši faktiskie šķēršļi bērnu aprūpei. Trešā persona paskaidrojumos norāda, ka ir interesējusies par bērnu veselības stāvokli, izrāda apzinīgu un aktīvu interesi par bērnu skolas gaitām. Tādējādi ir pamats uzskatīt, ka trešā persona pilda Civillikuma 177.panta ceturtajā daļā noteikto pienākumu nodrošināt bērnu veselības aprūpi un izglītošanu.

Saskaņā ar Valsts sociālās apdrošināšanas aģentūras sniegto informāciju trešā persona saņem ienākumus no algota darba, savu iespēju robežās ir sniegusi materiālu atbalstu. Trešā persona savu iespēju robežās ir piedalījusies bērnu uzturēšanā un ir spējīga nodrošināt bērnu pamatvajadzības Civillikuma 179.panta pirmās un otrās daļas izpratnē.

[12] Konkrētajā gadījumā bāriņtiesa primāri vērtēja bērna mātes pēc aizgādības tiesību pārtraukšanas veikto darbību pietiekamību situācijas risināšanai, izpratni un spējas īstenot bērnu aizgādību, kam ir būtiska nozīme lietā, un pamatoti secināja, ka trešajai personai aizgādības tiesību pārtraukšanas iemesli ir zuduši, aizgādības tiesību atjaunošana atbilst bērnu labākajām interesēm.

Ievērojot minēto, tiesa atzīst, ka Lēmums ir tiesisks un nav pamata tā atcelšanai.

[13] Tāpat tiesa secina, ka uz lietas izskatīšanas dienu tiesā nav konstatējami Civillikuma 203.panta pirmajā un trešajā daļā, kā arī Bāriņtiesu likuma 22.panta pirmajā daļā norādītie priekšnoteikumi aizgādības tiesību pārtraukšanai trešajai personai.

Pieteicēja argumenti par to, ka trešajai personai aizgādības tiesības nav atjaunojamas, jo trešā persona nav radusi iespēju ar bērniem satikties, izmantot saskarsmes tiesības, ir noraidāmi kā nepamatoti, jo pastāv objektīvi iemesli realizēt saskarsmes tiesības ar bērniem skarā ar to, ka bērni kopā ar pieteicēju dzīvo citā valstī un jau ilgu laiku pastāv ceļošanas ierobežojumi starp valstīm.

Tiesa, izvērtējot lietas materiālus kopsakarā ar trešās personas tiesā saņemtajiem paskaidrojumiem, secina, ka trešajai personai ir augsta motivācija rūpēties par bērniem. Trešā persona apzinās iepriekš pieļautās kļūdas un viņas īstenotās darbības liecina par augstu motivāciju turpmāk tādas nepieļaut.

Tiesa secina, ka lietas materiāli liecina par trešās personas spēju nodrošināt bērnu materiālās, fiziskās un emocionālās vajadzības un aizgādības tiesību atjaunošana trešajai personai atbilst bērnu labākajām interesēm.

[14] Vienlaikus no lietas materiāliem tiesa secina, ka starp pieteicēju un trešo personu pastāv neatrisināta konfliktsituācija, aizvainojums vienam pret otru, kas traucē adekvātu komunikāciju, tai skaitā jautājumos, kas skar bērnus, taču tas nav pamats ierobežot trešajai personai aizgādības tiesības.

Senāts, vērtējot vecāku savstarpējo komunikāciju, ir nonācis pie vairākiem secinājumiem, kurus, tiesas ieskatā, iespējams attiecināt arī uz konkrēto situāciju ar bērna māti un pieteicēju. Senāts ir norādījis, ka lietās, kas saistītas ar bērnu tiesību ievērošanu, ļoti liela nozīme ir tam, kā notiek komunikācija vecāku starpā. Strīdi šādās lietās pamatā būtu atrisināmi ārpus tiesas, ja bērna vecāki savstarpēji komunicētu tikai ar vienu mērķi - nodrošināt bērna vislabāko interešu ievērošanu. Tādējādi šādā komunikācijā vecāku ambīcijas un taisnīguma izjūta noliekama pie malas. Nenoliedzami komunikācija šādos strīdos nav emocionāli viegls process. Tomēr konstruktīva un objektīva komunikācija dod ilgtermiņa rezultātu - bērna pilnvērtīgu attīstību, tostarp emocionālo stabilitāti. Ja šādās lietās vecāku komunikācija ir nonākusi strupceļā un vienīgais strīdu risināšanas veids, ko abi vai viens vecāks saredz un izmanto kā risinājumu, ir vēršanās valsts institūcijās, tostarp bāriņtiesā un tiesā, tad lielākajā daļā gadījumu tas situāciju gan vecāku savstarpējā komunikācijā, gan attiecībā uz bērnu saasina. Tiesas nolēmums formāli noregulē konkrēto tiesisko situāciju. Tomēr cilvēciskās attiecības no šādiem tiesas procesiem cieš, it īpaši cieš lietā iesaistītais bērns *(Senāta 2020.gada 14.oktobra rīcības sēdes lēmuma lietā Nr.SKA-1428/2020 9.punkts)*.

Atzinīgi būtu vērtējama pieteicēja rīcība, ja bērna mātei tiktu sniegts atbalsts vai izteikts pozitīvs novērtējums viņas nodomiem uzlabot saskarsmi ar bērniem, tādejādi uzlabojot savstarpējās attiecības, kas savukārt nodrošinātu arī bērnu pilnvērtīgu attīstību, tostarp emocionālo stabilitāti.

[15] Demokrātiskā tiesiskā valstī tiesa spriež tiesu neatkarīgi (Satversmes 83.pants). Tiesa ir padota vienīgi likumam un tiesībām. Tas nozīmē, ka tiesa ir metodoloģiski brīva sprieduma pamatojuma veidošanā, ciktāl tā saglabā savu padotību likumam un tiesībām.

Administratīvā procesa likuma 251.panta piektā daļa noteic, ka tiesa sprieduma motīvu daļā norāda argumentus, kāpēc tiesa pieteikumu uzskatījusi par pamatotu vai nepamatotu (proti, piemēroto tiesību normu, konstatēto lietas tiesisko un faktisko apstākļu un pierādījumu, kā arī procesa dalībnieku argumentu analīzi). Ja tiesa tiesību piemērošanas norises laikā secina, ka iestādes lēmuma argumenti ir atbilstoši tiesību normām un tiesa nonāk pie tiem pašiem secinājumiem kā iestāde, tiesa nav kavēta to arī atzīt. Tiesa nav ierobežota izmantot tos pašus juridiskos argumentus, kurus norādījusi iestāde administratīvajā aktā.

Tiesas brīvību tiesas sprieduma motīvu daļas veidošanā (argumentācijas strukturēšanā) Augstākā tiesa jau atzina 2004.gadā, norādot, ka tiesai ir pienākums argumentēt spriedumu, bet tas nav saprotams kā prasība detalizēti atbildēt uz jebkuru argumentu. Tiesai ir atļauts izvērtēt argumentus, kurus tā uzskata par nozīmīgiem no tiesību viedokļa. Tas, cik daudz spriedums ir jāargumentē, atkarīgs no lietas apstākļiem *(sk. Augstākās tiesas 2004.gada 23.novembra sprieduma lietā Nr.SKA-216/2004 8.punktu un tajā citēto Eiropas Cilvēktiesību tiesas judikatūru).*

Līdz ar to procesuālās ekonomijas nolūkos tiesa uzskata, ka nav nepieciešams analizēt visus pieteicēja pieteikumā norādītos argumentus, jo tie nevar ietekmēt pārsūdzētā lēmuma tiesiskumu.

Rezolutīvā daļa

Pamatojoties uz Administratīvā procesa likuma 246.-251., 289.-291.pantu, Administratīvā rajona tiesa

nosprieda

noraidīt /pers. D/ pieteikumu par Salaspils novada bāriņtiesas 2020.gada 16.jūnija lēmuma Nr.1-6/91 atcelšanu.

Spriedumu var pārsūdzēt Administratīvajā apgabaltiesai viena mēneša laikā no sprieduma sastādīšanas dienas, iesniedzot apelācijas sūdzību Administratīvās rajona tiesas Rēzeknes tiesu namā.

Tiesnesis S.Linkevičs